

**ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології**

**СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ІСТОРИЧНОМУ
ТА КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТАХ
підготовки бакалавра
спеціальності D1 Облік і оподаткування
освітньо-професійної програми Цифровий облік та консалтинг**

Силабус освітнього компонента УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ІСТОРИЧНОМУ ТА КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТАХ підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань D Бізнес, адміністрування та право, спеціальності D1 Облік і оподаткування, за освітньо-професійною програмою Цифровий облік та консалтинг

Розробник: Шваб Л. П., доцент кафедри історії України та археології, к. і. н., доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми
Цифровий облік та консалтинг:

Алла ФАТЕНОК-ТКАЧУК

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри історії України та археології протокол № 1 від 7 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри

Олег ЛЕНАРТОВИЧ

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компоненту
Денна (очна) форма здобуття освіти	D Бізнес, адміністрування та право, спеціальності D1 Облік і оподаткування Цифровий облік та консалтинг Перший (бакалаврський) рівень освіти)	Нормативний
		Рік навчання 1
Семестр 2		
Лекції 30 год.		
Семінарські заняття 24 год.		
Самостійна робота 30 год.		
Консультації 6 год.		
Форма контролю: залік		
Кількість годин/кредитів 90/3		
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

Шваб Лариса Петрівна

Кандидат історичних наук

Доцент

Доцент кафедри історії України та археології

Контактна інформація : shvab.larisa@vnu.edu.ua

Посилання на розклад: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1.Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» належить до нормативних дисциплін, яка формує системне уявлення про історію та культуру України у пов'язаності з європейськими історично-культурними традиціями; вивчає, порівнює та переосмислює перебіг політичних, соціально-економічних та культурних подій в Україні; сприяє усвідомленню необхідності плекання і оборони Української Соборної Самостійної Держави та входження її як рівноправного і відповідального партнера до військово-політичних союзів – НАТО та ін. та Європейської Унії.

2.Мета і завдання освітнього компонента. Метою освітнього компонента є ознайомлення здобувачів освіти із багатовіковою минувиною України у сукупності суспільних і культурних явищ і подій, у їхньому поступальному розвитку з історичними закономірностями складного процесу становлення та розвитку Української держави як європейської країни від найдавніших часів до наших днів. Завданням освітнього компонента є: вивчення освітнього компонента «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» є: дати здобувачам освіти знання про основні напрямки, тенденції та закономірності становлення й розвитку української державності, розкрити їх органічну єдність і водночас специфіку в контексті європейської цивілізації; ознайомити здобувачів освіти із новітніми досягненнями української та європейської історичної науки; навчити здобувачів освіти вільно оперувати історичними та культурологічними категоріями й поняттями та розуміти їх генезу; сформувати у здобувачів освіти уміння самостійно виявляти, вивчати й аналізувати історичні та культурні процеси,

події та явища; виховувати у здобувачів освіти почуття патріотизму, пошани до історичного минулого свого народу.

Пререквізити. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія.

Постреквізити. Правові основи громадянського суспільства.

3. Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері обліку, аудиту, диджиталізації обліково-аналітичних процесів, оподаткування та консалтингу в процесі професійної діяльності, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність працювати в команді.

ЗК04. Здатність працювати автономно.

ЗК05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК07. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК09. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

Спеціальні (фахові компетентності) (СК)

СК10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків. СК11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Програмні результати навчання (ПР)

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР16. Володіти та застосовувати знання державної та іноземної мови для формування ділових паперів і спілкування у професійній діяльності.

ПР17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

У межах вивчення ОК «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» у студентів розвиваються такі **Soft Skills**:

1. Критичне мислення та аналітичне сприйняття інформації:

- Здатність відрізнити факти від маніпуляцій, аналізувати першоджерела (закони, архіви), виявляти причинно-наслідкові зв'язки у складних системах.
- Через аналіз перебігу політичних та соціально-економічних подій, порівняння українського та європейського контекстів.

2. Етична відповідальність та професійна доброчесність:

- Фундамент професії – етичні принципи Міжнародної федерації бухгалтерів (IFAC).
- Через усвідомлення цінностей громадянського суспільства, верховенства права та історичного досвіду державотворення. Формує розуміння того, що облік – це інструмент прозорості та сталого розвитку держави.

3. Комунікативна компетентність та командна взаємодія:

- Вміння аргументовано захищати свою позицію перед колегами, клієнтами або контролюючими органами державною мовою.
- Під час дискусій (ДС) та семінарських занять, де відпрацьовується навичка публічного виступу та конструктивної полеміки.

4. Міжкультурна грамотність та інклюзивність:

- Робота з міжнародними стандартами (МСФЗ), іноземними інвесторами та партнерами в умовах глобалізації.
- Через вивчення концепції «Україна як частина Європи», повагу до різноманітності та мультикультурності європейського простору.

5. Автономність та навички Long-life Learning (навчання впродовж життя)

- Законодавство змінюється щодня. Навичка самостійного пошуку та аналізу інформації – критична.
- Через велику частку самостійної роботи та підготовку індивідуальних завдань і рефератів (Р), що потребують пошуку в електронних бібліотеках та наукових базах).

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Сем..	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бал
Змістовий модуль 1. Історія та культура України в європейському контексті від найдавніших часів до 1657 р.						
Тема 1. Вступ. Історія та культура України у системі європейської гуманітаристики	6,5	2	2	2	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р / 7 балів
Тема 2. Держава Русь в історії середньовічної Європи	6,5	2	2	2	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р / 7 балів
Тема 3. «Королівство Русі» та її культура	6,5	2	2	2	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р/ 7 балів
Тема 4. Українські землі у складі Великого князівства Литовського	6,5	2	2	2	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р /7 балів
Тема 5. Українські землі Речі Посполитої XVI – першої половини XVII ст	7,5	2	2	3	0,5	/ ПО,ДС,ЕО,Р 7 балів
Тема 6. Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст.	7,5	2	2	3	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р / 7 балів
Разом за модулем 1	41	12	12	14	3	42 балів
Змістовий модуль 2. Історія України раннього модерного й модерного часу						

Тема 7. Українські землі у європейській політиці XVII– XVIII ст.	9,5	4	2	3	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р / 9 балів
Тема 8. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.): європейський контекст	6,5	2	2	2	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р / 7 балів
Тема 9. Перша світова війна і Українська революція 1917– 1921 рр	6,5	2	2	2	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р / 7 балів
Тема 10. Українська державність в першій половині XX ст.	9,5	4	2	3	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р / 9 балів
Тема 11. Українська РСР у 1945–1991 рр.	6,5	2	2	2	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р / 7 балів
Тема 12. Сучасна Україна: виклики, тактика, перспектива.	8,5	4	2	2	0,5	ПО,ДС,ЕО,Р / 7 балів
Разом за модулем 2	47	18	12	16	3	46 бали
Разом за модулем 1 і 2						88 балів
Індивідуальне завдання						12 балів
Всього годин / Балів	90	30	24	30	6	100

* Методи навчання і форми контролю: ПО – поточне опитування; ДС – дискусія, ЕО – експрес-опитування, Р – реферат.

5. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача освіти – це вид засвоєння навчального матеріалу, який практично реалізується у вільний від аудиторних занять час для засвоєння тем лекційних занять, підготовку до виступів і повідомлень на семінарських заняттях (у тім – опрацювання історичних джерел і рекомендованої літератури), виконання індивідуального завдання тощо. Для самостійної роботи здобувачеві освіти рекомендована відповідна фахова література. Самостійна робота над засвоєнням навчального матеріалу пріоритетно повинна виконуватися в бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах тощо. Час самостійної роботи здобувача для освітнього компонента «Україна в європейському історичному й культурному контекстах» становить 30 годин на семестр. Питання, які виникають під час самостійної роботи, здобувачі з'ясовують на консультаціях із викладачем.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Основні принципи організації поточного й підсумкового контролю знань здобувачів освіти розкриті у [Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти ВНУ імені Лесі Українки від 26.06.2025 р.](#)

Політика викладача щодо студента ґрунтується на засадах ефективної співпраці. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом, заздалегідь повідомляти викладача про відсутність на занятті. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій відповідно до затвердженого графіка. Через об'єктивні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний план навчання) навчання може відбуватись в онлайн формі з використанням системи Moodle, Office 365 (Teams) за погодженням із керівником курсу.

Здобувач освіти зобов'язаний старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Під час вивчення освітньої компоненти при поточному контролі оцінюванню підлягають результати навчання, що виявляються через продемонстровані здобувачем знання та набуті уміння й навички, а саме: за роботу на практичних заняттях; за виконання завдання самостійної роботи.

Отримані результати поточного контролю фіксуються в ПС-Журналі успішності (<https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/kaf.cgi?n=2&sesID=DD6AAE52-4D57-4A8E-BAA6-B11A06836020>) та паперовому журналі.

Поточний контроль реалізується у формі усного чи письмового опитування, дискусії, експрес-опитуванні, виголошенні рефератів на семінарському занятті. Під час виступу оцінюються такі компоненти:

- виступ без читання конспекту чи презентація (графічний матеріал до виступу);
- повнота і лаконічність розкриття теми;
- використання і демонстрація історичного джерела;
- самостійність і оригінальність;
- дотримання часового критерію доповіді (виступу);
- уміння робити висновки й відповідати на питання.

Відповідь триває до 5 хвилин.

Категорично забороняється читання доповіді з інтернет-роздруківки. Допускається (заохочується) використання ксерокопій текстів джерел, репродукцій зображувальних джерел, відео-, аудіо-записів, муляжів речових пам'яток тощо.

Політика щодо академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час виконання практичних завдань, індивідуальної самостійної роботи студента, заборонені.

Політика щодо академічної доброчесності окреслюється [Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.01.2024 р.](#) та [Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.](#)

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Терміни виконання практичних робіт, самостійної роботи викладач повідомляє на перших заняттях або прописує на інтернет-платформі курсу. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, набутих здобувачами вищої освіти у формальній, неформальній та інформальній освіті, здійснюється відповідно до чинного законодавства України, нормативних документів Міністерства освіти і науки України та внутрішніх положень Волинського національного університету імені Лесі Українки. [Порядок про визнання результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки від 29.08.2024 р.](#)

Результати навчання можуть бути визнані за умови їх відповідності програмним результатам навчання, визначеним силабусом освітнього компонента, за результатами подання підтвердних документів (сертифікатів, свідоцтв, програм курсів, портфоліо виконаних робіт тощо) та їх експертної оцінки викладачем і відповідною комісією.

Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги, майстер-класи, наукові публікації, науково-дослідна робота, робота у наукових гуртках, індивідуальні завдання, що поглиблюють навчальний матеріал освітньої компоненти, навчання на таких платформах як: Prometheus, Coursera, edEx, edEra,

FutureLearn та інших) в обсязі, що загалом не перевищує 10% від загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На бакалаврському рівні це не більше ніж 24 кредити.

Політика щодо можливості отримати додаткових (бонусних) балів: здобувачам освіти можуть бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю максимум 15 балів за такі види робіт: опубліковану наукову статтю у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; публікацію тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали; підготовку та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 7 балів; перемогу у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 15 балів; подачу проєктних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Порядок організації поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/ukitbu>).

Семестровий залік здобувач освіти отримує за результатами виконання усіх видів поточної навчальної роботи, передбачені силабусом. Максимальний бал – 100, мінімальний – 60.

«У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти отримав за семестр. У день складання заліку заборонено проводити додаткові опитування, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту».

Якщо здобувач освіти набрав менше 60-ти балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості, при цім, набрані під час поточного оцінювання бали, анулюються. Для зарахування підсумкового результату здобувач освіти має отримати не менше 60 балів ((<https://hell.your-objectstorage.com/vnustorage/s3fs-public/inline-files/2025-pro-potochne-i-pidsumk.otsinyuvannya.pdf>)).

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком освітнього процесу

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано

Критерії оцінювання результатів навчання. 60-100 балів (зараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені силабусом, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; при виконанні завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати. 1-59 балів (незараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

Питання на залік:

1. Походження українського народу через призму європейського етногенезу.

2. Антична культура грецьких полісів Північного Причорномор'я.
3. Кочові цивілізації українського Степу: киммерійці, скіфи, сармати.
4. Київська Русь в історії середньовічної Європи.
5. Запровадження християнства та його вплив на політику та культуру Русі.
6. Європейський вектор у зовнішній політиці та династичні зв'язки Рюриковичів часів Київської Русі.
7. Галицько-Волинська держава – «Королівство Русі» у контексті середньовічної європейської історії та культури.
8. Українські землі у складі Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського та Польського королівства.
9. Утворення Кримського ханату та його експансія на українські землі.
10. Культурно-просвітницька діяльність братств.
11. Козацтво в українській історії та культурі XVI – першої половини XVII ст. Європейські аналоги українського козацтва.
12. Унії XVI ст.
13. Розвиток культури в Україні у другій половині XVI – першій половині XVII ст.
14. Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст. під проводом Богдана Хмельницького. Історичні передумови і причини Хмельниччини 1648–1657 рр.
15. Міжнародна дипломатія Війська Запорозького доби Хмельниччини. Віленський договір 1656 р.
16. Геополітичні причини Руїни.
17. Гадяцький трактат Війська Запорозького із Річчю Посполитою 1658 р.
18. Військово-політичне протистояння в Україні періоду Руїни (1658–1678 рр.)
19. Міжнародні договори та поділ українських земель між іноземними державами у 60–80-х рр. XVII ст.
20. Українські землі у європейській геополітиці та культурі останньої чверті XVII–XVIII ст.
21. «Балто-Чорноморська вісь»: шведсько-український союз 1708–1709 рр.
22. Запорозька Січ у XVIII ст.
23. Правобережжя і західноукраїнські землі: гайдамацький і опришківський рухи.
24. Культурне життя в Україні у другій половині XVII–XVIII ст. Феномен козацького бароко.
25. Доля України у трьох поділах Речі Посполитої в кінці XVIII ст.
26. Наддніпрянська Україна у першій половині XIX ст.
27. Західноукраїнські землі у першій половині XIX ст.
28. «Весна народів» 1848–1849 рр. і українське національне відродження.
29. Суспільно-політичне життя та національні рухи в Наддніпрянщині у другій половині XIX ст.
30. Реформи 60–70-х рр. XIX ст. та їхній вплив на розвиток Наддніпрянської України.
31. Західноукраїнські землі у другій половині XIX ст.
32. Класики української літератури, живопису, музики і театру другої половини XIX – початку XX ст.
33. Україна у Першій світовій війні.
34. Українська революція 1917–1921 рр. УНР часів Української Центральної Ради.
35. Українська Держава у період гетьманату Павла Скоропадського 1918 р.
36. УНР часів Директорії, її внутрішня та зовнішня політика.
37. ЗУНР. Польсько-українська війна 1918–1919 рр.
38. Українсько-польська війна 1919 – 1921 рр.
39. Українізація в радянській Україні у 20–30-х рр. XX ст.
40. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні: причини та наслідки.

41. Економічна та національно-культурна політика Другої Речі Посполитої щодо західноукраїнських земель.
42. Карпатська Україна в європейській геополітиці.
43. Радянізація в західноукраїнських областях у 1939–1941 рр.
44. Початок німецько-радянської війни 1941–1945 рр. Нацистський окупаційний режим в Україні (1941–1944 рр.).
45. Рух Опору в Україні під час Другої світової війни. Українська повстанська армія та її боротьба.
46. УРСР у другій половині 40-х – на початку 50-х рр. ХХ ст.
47. Суть і зміст процесу «десталінізації» в УРСР у період хрущовської «відлиги».
48. Радянський тоталітаризм і національна культура в УРСР другої половини 1960-х – 1985 рр.
49. Дисидентський рух.
50. Горбачовська «перебудова» в Україні.
51. Утворення Народного руху України та інших політичних партій.
52. Історичні передумови проголошення незалежності України. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.
53. Економічний розвиток та культурне життя в незалежній Україні.
54. Будапештський меморандум 1994 р. про гарантії безпеки для України.
55. Незалежна Україна на міжнародній арені. Шлях до ЄС.
56. Європейський вибір і євроатлантична стратегія сучасної України.
57. Проблема вступу України до Європейського Союзу і Північноатлантичного альянсу (НАТО). Євромайдан – Революція гідності 2013–2014 рр.
58. Анексія Криму Російською Федерацією та її наслідки для загальноєвропейської системи безпеки.
59. Російсько-українська війна і європейська дипломатія.
60. Україна-Європа: основні тенденції політичного, економічного та культурного співробітництва у першій чверті ХХІ ст.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Аркас М. Історія України-Руси. Київ : Видавець Корбуш, 2022. 548 с.
2. Бойко О. Історія України (Альма-матер+): підручник Київ: Вид-во : Академія, 2021. 662 с.
3. Грицак Я. Нариси з історії України: формування модерної нації. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Hrytsak_Yaroslav/Narys_istorii_Ukrainy.pdf
4. Громенко С. Український Мультифронтір. Нова схема історії України (неоліт – початок ХХ століття). Київ : Фабула, 2024. 480 с.
5. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історія України. Київ: Цент учбової літератури, 2021. 232 с.
6. Крип'якевич І. Історія України від найдавніших часів до наших днів. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Krypiakevych_Ivan/Istoriia_Ukrainy_vid_naidavnishykh_do_teper_ishnykh_chasiv/
7. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / пер. з англ. Р. Клочка. Харків: Книжковий клуб «КСД», 2023. 512 с.
8. Яковенко Н. Вступ до історії. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yakovenko_Natalia/Vstup_do_istorii/
9. Субтельний О. Історія України. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Subtelny_Orest/Ukraina_istoria.pdf?

Додаткова

1. Баран В., Даниленко Україна крізь віки. В. Т. 15. Україна в умовах системної кризи (1946 – 1980-ті рр.). URL: <http://history.org.ua/LiberUA/966-7217-24-8/966-7217-24-8.pdf>
2. Грушевський історія України-Руси. Том 1. До XI віка. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur1.htm>; Том 2. XI – XII вік. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur2.htm>; Том 3. До року 1340. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur3.htm>; Том 4. XIV – XVI віки – відносини політичні. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur4.htm>; Том 5. Суспільно-політичний і церковний устрій в українсько-руських землях XIV – XVII століття. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur5.htm>; Том 6. Життя економічне, культурне, національне XIV – XVII віків. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur6.htm>; Том 7. Козацькі часи – до року 1625. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur7.htm>; Том 8. Роки 1626 – 1650. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur8.htm>; Том 9. Роки 1650 – 1657. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur9.htm>; Том 10. 1657 – 1658. URL: <http://litopys.org.ua/hrushrus/iur10.htm>; Том 11. Показчик імен. URL: https://shron2.chtyvo.org.ua/Hrushevskiyi/Istoriia_Ukrainy-Rusy_Tom_11_Pokazhchyk_imen.pdf?
3. Терещенко Ю. Довге XIX століття: спротив асиміляції. Київ: Темпора, 2022. 840 с.
4. Полонська-Василенко Н. Дві концепції України та Росії. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 52 с.
5. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. Том 1. URL: https://shron3.chtyvo.org.ua/Yavornytskyi/Istoria_zaporizkykh_kozakiv_Tom1.pdf?; Том. 2. URL: https://shron3.chtyvo.org.ua/Yavornytskyi/Istoria_zaporizkykh_kozakiv_Tom1.pdf?; Том 3. URL: https://shron3.chtyvo.org.ua/Yavornytskyi/Istoriia_zaporizkykh_kozakiv_Tom_3.pdf?
6. Бовуа Д. Російська влада і польська шляхта в Україні 1793–1830 роки / пер. з фр. З. Борисюк. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 294 с.; Бовуа Д. Трикутник Правобережжя : царат, шляхта і народ. 1793–1914 рр. / пер. з фр. З. Борисюк, О. Остапов. Київ : ТОВ «Видавництво Кліо», 2020. 872 с.
7. Гончаренко Н., Лисенко О., Старченко Н., Шандра в. Міжнародний конгрес «Переосмислення України та Європи : нові виклики для істориків» (нотатки форуму). *Український історичний журнал*. 2024. Число 1. С. 226–231.
8. Зінченко О. Як українці зруйнували імперію зла. Київ : Vivat, 2024. 560 с.
9. Плохий С. Російсько-українська війна. Повернення історії. Київ : Наш формат, 2023. 400 с.
10. Старченко Н. Люблінська унія як ресурс формування концепту політичного «народу руського» (1569–1648). *Український історичний журнал*. 2019. Число 2. С. 4–44.
11. Shvab L., Shvab A., Shvab M. Poland in World War II in the Context of German and Soviet Eastern European Policy. *Codrul Cosminului*. 2025. Issue 1 (Vol. 31). P. 179–200. <https://doi.org/10.4316/CC.2025.01.08>
12. Шваб А., Шваб Л. Зміни етнонаціональної та релігійно-конфесійної структури населення Волині у XIX ст. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Історія України*. 2025. № 53 (2025). С. 9–20. <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2025-53-9-20>

Інтернет-ресурси

1. Інститут Історії України НАН України / Електронна бібліотека. URL : <http://resource.history.org.ua/e-library>
2. Літописи (оригінальні тексти); Давня українська література (тексти XI–XVIII століть); Граматики та лексикони (Іван Федорович, Лаврентій Зизаній, Памво Беринда та ін.); Історичні мапи тощо / Історія України IX–XVIII століття / Ізборник. URL : <http://litopys.org.ua/>

3. Джерелознавство з історії України. Підбірка публікацій до тем від найдавніших часів до середини XV століття; Литовсько-польська доба (з кінця XV–до 1795 року); Період від 1793 до 1917 року; Україна у XX столітті. URL : www.myslenedrevo.com.ua
4. Електронна бібліотека текстів, публікацій джерел та досліджень з історії України та історії української культури IX–XVIII ст. URL : <http://litopys.org.ua/>, <http://izbornyk.org.ua/>
5. Історичний веб-портал Historians.in.ua. URL : <http://historians.in.ua/>
6. Archives Portal Europe; ARCHNET: Naukowy Portal Archiwalny; Portals to the World (Бібліотека Конгресу США); Repositories of Primary Sources; PROSTIR.MUSEUM та ін. URL : www.history.org.ua